

Gastvrij zijn is voor kerken belangrijker dan ooit.
De eerste indruk kan het verschil maken.

HARMKE VAN BERKUM BEELD MIKE VAN HEES

Over de drempel van de

'De eerste keer dat ik in mijn nieuwe kerk kwam, voelde ik me erg ongemakkelijk. Niemand sprak me aan. Het liefst wilde ik weer weglopen.' Haïke Haan (33) is een paar maanden geleden verhuisd van Ommen naar Zwolle, waar hij zijn attestatie bij de vrijgemaakt-gereformeerde kerk inleverde. Na anderhalve maand had hij nog niks van zijn nieuwe gemeente gehoord. 'Ik had het prettiger gevonden als ik bijvoorbeeld binnen twee weken iemand op bezoek had gehad voor een kennismaking.'

Job en Liesbeth Huiskamp (beiden 37) zochten met hun kinderen vorig jaar ook een nieuwe kerkelijke gemeente. Zij gingen bij verschillende kerken langs. Nergens werden ze aangesproken, behalve bij de Nederlands Gereformeerde Kerk in Rijswijk, de Leeuwendaalkerk. 'Daar kwamen verschillende mensen naar ons toe. "Zijn jullie nieuw? Welkom!" En dat bleef zo toen we daarna vaker de dienst bezochten. We sloten ons dus bij deze gemeente aan.'

De verhalen van Haïke en van Job en Liesbeth geven aan wat deskundigen zeggen: de eerste kennismaking met een kerkelijke gemeente is van cruciaal belang. 'Iedereen die tegenwoordig verhuist, kijkt eerst rond bij de kerken in de buurt. De tijd van automatische verbinding met een bepaald kerkgenootschap is helemaal voorbij', zegt Sake Stoppels, universitair docent kerkopbouw aan de Vrije Universiteit. 'Het eerste contact met een kerk is daardoor heel belangrijk. Mensen hebben na afloop geen idee meer waar de preek over ging, maar ze onthouden wel hoe de ontvangst was.'

'Iedereen die tegenwoordig verhuist, kijkt eerst rond bij de kerken in de buurt.'

Bram Dingemans, evangelisatieconsulent van de Christelijke Gereformeerde Kerken, stelt het nog scherper: 'Het succes van de kennismaking met een kerk wordt grotendeels bepaald door de eerste drie minuten.'

de kerkcrisis

In het verleden voelden veel kerkleden zich verbonden met een landelijk kerkgenootschap. Bij een verhuizing sprak het dan vanzelf dat ze zich in hun nieuwe woonplaats weer meldden bij een gemeente van hun eigen kerkverband. Ze kregen van de oude gemeente hun attestatie mee, een getuigschrift van het lidmaatschap, en leverden die in bij de nieuwe gemeente. Maar dergelijke vanzelfsprekendheden ebden weg. De binding met een landelijk kerkverband is minder belangrijk geworden. Het heeft te maken met ontwikkelingen die zich breder voordoen in de samenleving. Zo gaan mensen in het algemeen minder vanzelfsprekend langdurige verbintenissen aan dan vroeger en hebben kerken te maken met leden die de diensten niet meer bezoeken of zich uitschrijven. Het vraagt van kerken een actieve, toegankelijke en gastvrije opstelling tegenover nieuwkomers. Docent kerkopbouw Sake Stoppels: 'De crisis waarin de kerken zich bevinden, dwingt kerken gastvrij te zijn. Ze zijn op een bepaalde manier elkaars concurrenten geworden. Dat klinkt marktingachtig, maar het is een positief gevolg van de 'kerkcrisis'.

Iemand van de welkomstcommissie van de Leeuwendaalkerk in Rijswijk begroet het gezin Huiskamp.

Volgens Bram Dingemans is gastvrijheid nu bovendien belangrijker dan pakweg twintig jaar geleden, omdat mensen eerder de stap nemen om een kerk binnen te lopen die ze niet kennen. 'Even kijken en de sfeer proeven, dat past bij de mentaliteit van nu.' Maar er is ook een principiële reden voor een gastvrije kerk. Stoppels: 'Gastvrijheid is belangrijk omdat Christus gastvrij is. Kijk met wie hij optrekt:

zondaren, hoeren, tollenaars. Hij is ongelooflijk open tegenover anderen.' Kerken zijn daar al steeds meer mee bezig. Ze willen missionair zijn en zoeken daarom nieuwe werkvormen. Denk aan alle pioniersplekken die ontstaan. Historicus George Harinck zet overigens vraagtekens bij het resultaat van gastvrij en missionair zijn. 'Missionair zijn helpt niet. Je kunt daarmee geen trend stoppen of een probleem

kerk

van gastvrijheid', die opmerken wie nieuw is en hen hartelijk welkom heet. Niet omdat ze nou eenmaal op het rooster van een welkomsteam staan, maar omdat ze er lol in hebben. De kerk waar de familie Huiskamp zich bij heeft aangesloten, werkt met een team dat mensen begroet, de weg wijst en soms een foldertje meegeeft. Hans van 't Hoff, predikant van deze gemeente: 'Ik word erop gewezen als er een nieuw gezicht is, zodat ik diegene kan aanspreken. "Waar komen jullie vandaan? Zijn jullie op zoek naar een gemeente?" Ik vraag wat de verwachtingen zijn en kijk of onze gemeente daarbij past.'

Het thema gastvrijheid is in beeld bij kerken. Ze doen hard hun best, maar laten nog steken vallen. In dit proces kunnen traditionele kerken wat leren van evangelische gemeenten. 'Evangelische gemeenten zijn jonger en hebben geen systeem als attestatie of automatische overschrijving. Daardoor werven zij actiever leden. Bij bijvoorbeeld de Protestantse Kerk is die cultuur er veel minder', zegt Stoppels.

Een voorbeeld is de toegankelijkheid van websites. Evangelische gemeenten hebben daarop vaak duidelijk omschreven wie ze zijn, wanneer de diensten plaatsvinden en hoe je lid kunt worden. Voor traditionele kerken geldt dat in mindere mate. Een ander voorbeeld is de toegankelijkheid van de kerkdienst zelf. Jan Wessels, directeur van de missionaire koepelorganisatie EA-EZA: 'Evangelische gemeenten hebben niet zo'n ingewikkelde liturgie, maar voor liturgisch georiënteerde kerken is het belangrijk om uit te leggen wat ze doen in de kerkdienst. Ze gebruiken veel 'kerktaal'. Zo'n incrowd-taalje is niet fout, maar leg het wel uit.' Siebrand Wierda heeft jarenlang als gemeentestichter gewerkt en heeft veel ervaring met mensen zonder christelijke achtergrond. Hij benadrukt dat gastvrij zijn veel verder gaat dan een hartelijk welkom. 'Het is een totale mindset: hoe je welkom heet, hoe je bidt, welke voorbeelden je gebruikt. Je moet laten merken: wie je ook bent, er is op je gerekend.'

Gastvrijheid vraagt veel van kerken, meer dan vroeger het geval was. Kerzoekers zijn kritisch. 'Mensen zoeken een kerk die bij ze past. Ik vind dat niet meer dan logisch', aldus Stoppels, universitair docent kerkopbouw aan de Vrije Universiteit. 'Natuurlijk moet het geen eindeloos geshop worden, maar als christen heb je een gemeenschap nodig waar je genoeg voeding krijgt.' Socioloog Wim Dekker benadrukt juist de verantwoordelijkheid van de christelijke kerkezoeker. 'Ga je als consument op zoek naar een kerk, of besef je dat je toetreedt tot een gemeenschap waar je verantwoordelijkheid voor hebt? Een gemeente is geen markt van vraag en aanbod, maar een lichaam waar je je rol hebt te vervullen.'

informele binding

Dekker ziet dat jongere mensen tot een jaar of dertig, veertig zich op een meer informele manier binden. 'Klassieke structuren als mannen- en vrouwenverenigingen hebben ze ingewisseld voor flexibele netwerken, zoals een cursus van een paar dagen. Als kerk heb je dan met een spanningsveld te maken. Als je te veel verwacht van nieuwkomers, breekt het lijntje. Je kunt ervoor kiezen dat niet meteen te doen en pas later naar steviger verbindingen toe te werken, maar je kunt ook vanaf het begin duidelijk maken dat je niet zit te wachten op passanten die na drie maanden weer weg zijn.' Wessels vindt dat kerken ernaar moeten streven gemeentelieden actief deel uit te laten maken van het gemeentelieven. 'Probeer het contact te onderhouden, heb het erover. God legt een claim op je leven, Hij heeft jou geschapen. Je leeft niet alleen voor jezelf, maar ook voor anderen.'

Reageren: e-mail naar opinie@nd.nl

Do's en don'ts bij gasten

- ▶ Zet iemand bij de ingang die hartelijk is en nieuwe gezichten herkent
- ▶ Maak duidelijk wie de gastvrouw of gastheer is. Dat kan door een kaartje op te spelden
- ▶ Zorg dat er een informatiefolder in zicht ligt om mee te nemen
- ▶ Leg uit hoe de kerkdienst verloopt
- ▶ Storm niet met z'n allen tegelijk op een gast af. Veel mensen vinden het prettig om alleen, van een afstandje, de dienst bij te wonen
- ▶ Licht als predikant 'kerktaal' toe
- ▶ Leg uit wat er gebeurt
- ▶ Drink samen koffie voor of na de dienst en nodig gasten daarvoor uit
- ▶ Geef een gemeentelid de taak om bij het koffiedrinken gasten aan te spreken

Do's en don'ts bij nieuwe leden

- ▶ Leg snel contact en geef bijvoorbeeld een bloemetje
- ▶ Vraag waar behoefte aan is en kijk wat daarbij aansluit
- ▶ Informeer over de mogelijkheden in de gemeente
- ▶ Eis en verwacht niet te veel, geef de nieuwkomer vrijheid zijn eigen weg te vinden
- ▶ Als je wel meer betrokkenheid verwacht, maak dat dan aan het begin duidelijk: 'als je bij ons lid wordt, verwachten we dat je ...'
- ▶ Houd in de gaten of en hoe mensen integreren in de gemeente

Nieuwe mensen aanspreken? Dat is (niet) eng!

Waarom maken kerkgangers niet gewoon een praatje met mensen die ze nog niet kennen? Is het spannend? Ongemakkelijk? De psychologen Nicholas Epley en Juliana Schroeder van de Universiteit van Chicago deden onderzoek naar 'praten met vreemden in de trein'. Ze onderzochten wie de treinreis als prettiger ervaart: iemand die onderweg een praatje maakt met een onbekende, of iemand die dat juist niet doet. Wat blijkt: de mensen die onderweg een gesprek voerden met een vreemde, hadden de prettigste reis. Terwijl deelnemers juist van tevoren verwachtten dat praten met een vreemde niet fijn zou zijn. Misschien toch maar eindelijk dat nieuwe gezicht zondag aanspreken.

Welkomsttasjes

De Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt) van Amersfoort-Centrum heeft een halfjaar geleden de Commissie Warm Welkom in het leven geroepen. Atsje van Dasselaar nam daarvoor het initiatief. Van Dasselaar: 'Het is belangrijk dat je goed binnenkomt. Ik heb daarmee zelf een negatieve ervaring gehad, terwijl het zo belangrijk is je als nieuw lid welkom te voelen.' Ieder nieuw lid van de gemeente krijgt een welkomsttasje met een kaars, een groepswijzer met informatie over wat er allemaal in de gemeente gebeurt en een rol pepermunt. Daarnaast wordt er drie keer per jaar een welkomsteventje georganiseerd bij een gemeentelid thuis, waarvoor nieuwe en oude gemeentelieden uitgenodigd worden. 'Zo wordt het een leuke mix. Ook een voorstelronde hoort erbij.' In het kerklid worden nieuwe leden voorgesteld door middel van een interviewje en een foto.

Ook de C3 Church in Amsterdam, deel van een kerkgenootschap dat is ontstaan in Australië, heeft een welkomsttasje. Dat is niet voor nieuwe leden, maar voor bezoekers van de kerkdienst. In het tasje zit een folder van de gemeente, een 'connectkaart' waarop je je gegevens kunt achterlaten, een paar pepermuntjes en chocola. Bestuurder Peter Jacobsz: 'Voor de dienst staat ons welkomsteam klaar om bezoekers te verwelkomen. Ze moeten zich geen buitenstaander voelen, maar deel van de kerk. Tijdens de dienst is er een moment voor gasten. We komen dan naar ze toe en geven het tasje. Na de dienst nodigen we ze uit mee te gaan naar de bezoekerslounge. Daar staat een lekkere bank en staat het welkomsteam klaar om ze te ontmoeten. Bezoekers zijn op zoek naar God én naar verbinding met andere mensen. Die verbinding willen wij met ze aangaan.'

oplossen. Ja, het helpt voor de mensen in de kerk, die houden er een goed gevoel aan over.'

gave van gastvrijheid

Als het aan Haïke Haan en de familie Huiskamp ligt, is een warm welkom belangrijk. Hun verhalen staan niet op zichzelf. Daarom, zegt Stoppels, moet een kerk mensen bij de ingang zetten met de 'gave